

SLOVENSKI VOJAK : Vojaški žepni koledar za navadno leto 1918.
Izdal in založil Janko Nep. Jeglič, v Ljubljani 1917.
(Knjižica je last Goriškega muzeja)

Vojaška prisega

*Prisegam pri Bogu Vsemogočnem svečano prisego, da bomo
njegovemu apostolskemu Veličanstvu, našemu presvetlemu knezu in
gospodu*

Karlu I.

*po božji milosti cesarju avstrijskemu, kralju češkemu i.t.d., apostolskemu
kralju ogrskemu, zvesti in pokorni kakor tudi prevzvišenim generalom,
sploh vsem predpostavljenim in višjim poslušni, da bomo častili in
varovali, njihove zapovedi in povelja v vsaki službi izpolnjevali, se proti
vsakemu sovražniku, kadarkoli to bodi in kjerkoli to zahteva volja
njegovega cesarskega in kraljevega Veličanstva, na vodi, na zemlji in v
zraku, podnevi in ponoči, v bitkah in naskokih, v bojih in podvzetjih
katerekoli vrste, z eno besedo: na vsakem kraju, vsak čas in pri vsaki
priložnosti hrabro in možato borili, naše čete, zastave, znamenja in
topove v nobenem slučaju ne zapustili, da se ne bomo spuščali s
sovražnikom niti v najmanjše dogovore, da se hočemo vedno tako, kakor
zahtevajo postave in kakor pristojna pridnim vojnikom, zadržati in na ta
način v časti živeti in umreti. Tako gotovo nam Bog pomaga! Amen!*

Etnologija, zbirke in prva vojna

Etnološka dediščina in odsevi prve svetovne vojne
v lokalnih zbirkah na Goriškem

grad Kromberk

Razstava, ki se z etnološkim pogledom ozira na zbiranje in zbirke predmetov kulturne dediščine etnološkega in vojnega značaja, je posvečena dvema zbiralcema. Pokojna Pavel Levpušček in Ivan - Janko Šavli sta bila med prvimi ljudskimi ljubiteljskimi zbiralci, ki so se zavedali, da predmeti ohranjajo spomin na preteklost, čedalje bolj zatemnjeno v pestri poplavi dogodkov sodobnega sveta. Oba sta živela za svoje zbirke in oba sta se od nas poslovila nenadoma, Pavel v 87. letu starosti 5. junija, Ivan v 81. letu 4. avgusta 2014. Oba sta še v visoki starosti ohranila veselje do življenja, zanos in vedrino, s katero sta sprejemala obiskovalce, in oba sta za svoje zbirke navdušila še vnuke.

Tako v »Jugovi hiši« Pavla Levpuščka v Avšjem pri Seniškem Bregu kot v zbirki »Posočje 1915-1917« Ivana Šavlija na Idriškem pri Kobaridu etnološki predmeti opominjajo na tradicionalni način življenja pred prvo svetovno vojno, na kmečko življenje in obrtniške dejavnosti, pomembne za bolj ali manj samozadostno gospodarsko življenje na vasi. Medtem pa vojni predmeti kažejo na način življenja med vojno – tako vojaško življenje mož kot begunsko življenje žena, otrok in ostarelih. Iz zbranih predmetov, fotografij in dokumentov pa razpoznavamo tudi vrednote, ki so med prvo svetovno vojno vodile družbeno življenje. To je bila, vsaj sprva, še zadnja viteška vojna, vojaki so dobivali plačilo in dopust, niso bili več brezimni, saj je vsak dobil osebno ploščico in dostojen pogreb, če je bilo mogoče. Civilno prebivalstvo so umaknili iz bojnih linij, poskrbljeno je bilo za duhovno oskrbo, govorilo se je v jeziku naroda in tudi oblačila so kazala narodnostno pripadnost. Vendar je bila vojna strahotna, prizadela je vsako najmanjšo vas in družino – danes nas prav zato spomin nanjo znova povezuje v široko družino evropskih narodov.

mag. Inga Miklavčič-Brezigar